

Ajánlott és kerülendő szitkok gyűjteménye

Az áldóját! Az indulat, néha a csodálkozás kifejezésére szolgáló enyhe szitokszó. A bizalmas társalgási nyelvben használata elfogadható.

Az angyalát! Az indulat, néha a jókedv kifejezésére szolgáló enyhe káromkodás, illetőleg indulatszó. Elfogadható.

Az ángyod térdét (vagy térdekalácsát)! Komolyan: durva káromkodás, erőteljes, goromba elutasítás, tagadás. Kerülendő. Tréfásan azonban (felnőttek között) elfogadható.

Az anyád! Az anyádat! E hiányos mondatokat a szépítő szándék hozta létre az alapige, illetőleg a jelzők elhagyásával. Így is durvák, kerülendők. Enyhített változata: "Az anyádodat!"

Az anyád (vagy az apád) teremtésit! Az anyja (vagy az apja) teremtésit! Ha csodálkozást, megdöbbenést fejeznek ki indulatszó értékben, elfogadhatók. Szitkozódásként, káromkodásként, szidásként vagy szidalomként kerülendők.

Az anyja irgalmát! Durva káromkodás, kerülendő.

Az anyja istenét (vagy szentségét)! Durva káromkodás. Kerülendő.

Az anyja keservét (vagy kínját)! Durva elutasítás, durva tagadás, illetve durva szitkozódás, káromkodás. Kerülendő.

Az anyja (az apja) mindenét! 1. Kifejezhet megdöbbenést, csodálkozást indulatszó értékben. Így elfogadható. 2. Más beszédhelyzetben és más hanglejtéssel szitkozódó, fenyegető kifejezés lesz: "Az anyja mindenét annak, aki...". Így kerülendő.

Az anyját! 1. Kifejezhet csodálkozást, megdöbbenést indulatszó értékben. Így elfogadható. 2.

Másféle hangsúllyal azonban már káromkodás. Kerülendő.

borzasztó A jó és rossz tulajdonságok nyomósítására használt túlzó szó. Csak a rossz tulajdonságok nagyítására fogadható el.

dög 1. Valamilyen szempontból ellenszenves, illetőleg nem becsült személy durva megnevezése, rendszerint jelzővel: "rohadt, ronda dög, mocskos dög, jó dög (nőre)". 2. Túlzó jelző: dög jó, dög unalmas. Mindkét használatban durva, tehát kerülendő.

Ember! Idegen felnőtt férfi megszólítása, figyelmeztetéskor, enyhe megbotránkozáskor, rosszálláskor; kerülendő.

Eredj (menj) a csudába (vagy a fenébe)! Ingerült hangon, ilyen formában is kerülendő, bár felfokozott indulat levezetésére még szűkebb körön kívül is elfogadható. "Erősebb" megfelelőit mellőzzük!

Eredj a búsba! (v. a francba, a rossebbe, a jó бүдös..., a jó k...! stb.) Rendszerint nagyobb indulat levezetésére szolgáló durva, illetőleg trágár szitkozódás. Ezek is, kipontozással és stb.-vel jelzett változataik is MINDEN BESZÉDHELYZETBEN, még nagyfokú indulat esetén is KERÜLENDŐK. Durva, közönséges magatartásra, közömbös, másokat semmibe vevő gondolkodásmódra, nyelvi és magatartásbeli igénytelenségre vallanak.

Fene! Mi a fene! Meglepődést, haragot kifejező szitkozódás.

A fene egye meg! Eredetileg durva, ma már csak kissé erős átkozódó és káromkodó megynilatkozás. Lehetőleg kerülendő. Lásd még: eredj a fenébe.

franc, A francba! A francot! A francokat! Eredj (v. menj) a francba! A franc egye meg! Tagadás, tiltakozás indulatos, durva kifejezése, illetve durva szitkozódás. Kerülendő.

Frászt! Egy frászt! Frászfénét! Frászkarikát! Indulatos és haragos kifejezései a *nem* tagadószónak, valamint kérés elutasításának. Durvák, bizalmas körön kívül kerülendők.

A frász törje ki! lásd A fene egye meg. Kerülendő.

(Hogy) a görcs álljon belé (vagy fogja meg)! Enyhe, tréfás szitkozódásként elfogadható. Indulatos hangon goromba szitok, kerülendő.

(Hogy) a guta üssön (vagy üsse) meg! Enyhe, tréfás szitkozódásként elfogadható. Indulatos hangon goromba szitkozódás, átkozódás, kerülendő.

Hogy a rosseb egye meg! Szitkozódás a meglepetés, düh, indulat levezetésére. Szépítő volta ellenére is jobb igényes beszédhelyzetben kerülni.

Hogy az a jó... Szitkozódásnak, káromkodásnak elhallgatással, félbeszakítással szépített formája. Elfogadható.

Hogy az a (jó nagy bajor) kaporszakállú... Tréfás szitkozódás meglepetés, indulat levezetésére. Valószínűleg erősebb, durvább forma szépítése. Bizalmas beszédhelyzetben, felnőttek körében elfogadható.

Hol az Istenbe' van? Indulat, düh kifejezése, ha valakit, valamit hiába várunk, keresünk. Durva szitokszó, kerülendő. Elfogadható helyette a bizalmas társalgási nyelvben a "Hol a csudába', hol a fenébe' van?"

hülye Buta, ostoba (személy). Igen durva; elkerülendő. Az ifjúsági nyelvben, a tizenévesek szóhasználatában rendkívül gyakori valamilyen kellemetlen magatartás, tett stb. általánosan elítélő minősítésére. Az ő egymás közötti szóhasználatukban még elmegegy, főleg indulatszóként.

Minősítő jelzőként ("az a hülye tanár...") azonban durva, tehát kerülendő. Különösen kerülendő a hangos utcai használata.

Istenem! Uram, Isten! Uram, Teremtőm! Krisztusom! Kétségbeesés, elkeseredés, szomorúság kifejezésére használt, választékos felkiáltások, illetőleg megszólító formák.

Az Istenét! Az Istenit! Indulatot, dühöt kifejező durva káromkodás. Kerülendő. Elfogadható helyette a társalgási nyelvben a szépítő, ferdítő "Az iskoláját!" vagy "Az istállóját!".

Istenfáját! Istenlovát! Szépítő, enyhítő káromkodásformák, a felindulás és megütközés kifejezésére szolgáló indulatszók, sőt az "Istenlovát" tagadószerkezetben is gyakran előfordul. Így humoros színezetet is kaphat. Az "Istenfáját" elfogadható a társalgási nyelvben. Az "Istenlovát" és a nála erősebb - itt nem említett - formákat minden beszédhelyzetben kerüljük!

(Hogy) az Isten irgalmazzon neki! Az Isten verje meg (vagy pusztítsa el, vagy pofozza meg, vagy süllyessze el, vagy akárhová tegye)! Jelenlevőre vonatkoztatva durva, távol levőre ízléstelen, a valóság valamely dolgára vagy jelenségére enyhén káromló, átkozódó formák. Az utóbbi célra elfogadható éppen, de gyermekek társaságában kerülendő.

Menj a..., menjen a..., mész ám a... Lásd "Eredj..." A nem elhallgatásos alakok, különösen amelyek szeméremszavakat, szülőkre való utalásokat tartalmaznak, minden beszédhelyzetben kerülendők.

Menj a búsba! Durva szitkozódási és elutasítási forma, kerülendő. Erősebb változatai minden beszédhelyzetben kerülendők.

Menj el innen! Távozásra való goromba felszólítás, valakinek durva elküldése valahonnan, ha önmagában és nyers hangon mondjuk ki. Így ne használjuk! Tegyük utána enyhítő szót: "Menj el innen, kérlek!", "Menj innen (odább), légy szíves!"

Menj a pébe Szépítő, de trágár elutasítása valakinek. Kerüljük!

Menj(en) a pokolba (vagy a pokol fenekére vagy az ördögbe vagy a francba vagy A pokolba vele)! Haragos elutasítása valakinek vagy valamilyen véleménynek. Jelenlevőre vonatkoztatva durva, távollevőre vagy nem személyre gúnyos stílhatalású. Kerülendő.

A mindenségét! Lásd Az áldóját!

Mondjam vagy mutassam? Az ismert trágár kifejezés vagy gesztus elkerülésére jött létre a kérdőmondat. A durvaságából így sem veszített, a felnőttek bizalmas társalgási nyelvében tréfásan elfogadható, minden más beszédhelyzetben kerülendő.

A nehézség törjön ki! Durva átkozódás és káromkodás. Kerülendő.

Nofene! Kissé illetlen, csodálkozást kifejező indulatszó. Szűkebb körben, nem választékos beszédhelyzetben elfogadható.

A nyavalya essen belé (vagy törje ki)! A nyavalya essen beléd (vagy törjön ki)! Durva átkozódás és káromkodás. Kerülendő.

(A) nyavalyát! Durva kifejezése valami megtagadásának. Kerülendő.

ördögadta, ördögfajzat Jelentése: semmirekellő, haszontalan (ember vagy állat). Ha a felháborodásunk, haragunk mondatja velünk ezeket a szavakat, durva vagy gúnyos stílushatalásúak, de gyakran tréfálkozunk is velük, s így elfogadhatóak.

Az ördög bújjon belé (vagy vigye el vagy szánkázzon a hátán)! Haragból való használata enyhébb szitok, szitkozódás, különösen jelenlevőre vonatkoztatva. Gyakran használjuk

játékosan, így tréfás stílushatású és elfogadott kifejezési forma.

Ördögöt! Ördögöket! Tagadás indulatos kifejezése. A bizalmas társalgási nyelvben elfogadható.

Az öreganyád! Szépítő szándékú szitkozódás, enyhe káromkodás, tagadás. Így is durva, tehát kerülendő.

rosseb, rossebeket A tagadás indulatos kifejezése. Kerülendő. Kerülendő szitokszóként is.

A roseb egye(n) meg! Durva átkozódás, szitkozódás. Kerülendő.

A teremtésit! Enyhe szitkozódás, átkozódás. Vö. Az áldóját.

Túró! Túró! Nagy túró! Indulatos tagadás kifejezésére használt szavak. A szépítő szándék hozta létre őket, de durva stílusértékük megmaradt. A felnőttek társalgási nyelvében tréfásan, bizalmas szóhasználatban, férfiak között még elfogadható, minden más beszédhelyzetben azonban kerülendő, mert ízléstelen.

Tûnj el (innen)! Tûnés! A távozásra való felszólításnak meglehetősen nyers formája. Kerüljük ezt is éppúgy, mint a kopj le, kopás, lelépni, söprés-féle argóizû felszólításokat.

Ez a válogatás a Deme-Grétsy-Wacha: *Nyelvi illemtan* c. könyv *A nyelvi illemtől címszavakban* fejezete alapján készült. (Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1987.)

Kovács Zoltán, KovZol@math.u-szeged.hu